

Kpl 14,
Pohjoismaat ja Baltia –
yhteistyötä yli rajojen

S.121-125

Pohjoismaat ja Baltian maat

	Itsenäistynyt	Liittynyt EU:hun	Liittynyt Natoon	Väkiluku, milj. (2019)	BKT/hlö, \$ (2020)	Eliniänodote (2021)	Naisia kansanedustuslaitoksessa, % (2021)	Kaupunki- väestön osuus väestöstä, % (2020)	Pinta-ala (km ²)	Väestötiheys, hlö/km ² (2019)	Valtionjohtaja (2022)	Erityispiirre/ piirteet muihin verrattuna
Suomi	1917	1995	2023	5,6	48745 (14.)	82	46,0	85,7	338 465	16	Presidentti	itäisin
Ruotsi	(1523)	1995	2024	10,2	52274 (11.)	83	47,0	88,5	450 295	25	Kuningas	suurin, väkirikkain
Norja	1905	-	1949	5,4	67330 (5.)	82	44,4	83,7	323 808	17	Kuningas	pohjoisin
Tanska	ennen v. 965	1973	1949	5,8	61063 (7.)	81	39,7	88,4	43 094	130	Kuningatar	vanhin, pienin pinta-ala ja tihein asutus
Islanti	1918	-	1949	0,3	59270 (9.)	83	39,7	94,0	103 000	3	Presidentti	läntisin, pienin väkiluku ja harvoin asutus
Viro	1918/1991	2004	2004	1,3	23027 (34.)	78	27,7	69,6	45 339	29	Presidentti	paras PISA-tulos (2018)
Latvia	1918/1991	2004	2004	1,9	17726 (42.)	75	29,0	68,5	64 589	30	Presidentti	nuorin
Liettua	1253/1918/1990	2004	2004	2,8	20234 (38.)	76	27,7	68,5	65 302	43	Presidentti	eteläisin

Pohjoismaiden ja Baltian maiden erityispiirteitä

Historia

- Ruotsin, Tanskan ja Liettuan itsenäinen historia ulottuu keskiajalle.
- Suomi ja Baltian maat itsenäistyivät Venäjän vallankumousten aikoihin 1917–1918.
- Baltian maat kuuluivat Neuvostoliittoon toisesta maailmansodasta Neuvostoliiton romahtamiseen saakka.

Yhteiskunnat

- Tanska, Norja ja Ruotsi ovat kuningaskuntia, muut maat tasavaltoja.
- Valtionjohtajan asema vaihtelee, pääministereillä on yleisesti paljon vastuuta.
- Pohjoismainen tasa-arvo näkyy naisten suurena osuutena maiden parlamenttipaikoista (40–47 % edustajista). Baltiassa vastaavat osuudet ovat pienempiä (27–29 %).

Maantiede ja väestö

- Baltian maat ja Tanska ovat maantieteellisesti pieniä alueita, mikä asettaa erityisiä vaatimuksia puolustus- ja turvallisuuspolitiikalle.
- Pohjoismaissa eliniänodote on >80 vuotta, Baltiassa 75–78v.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö

Sotilaallinen

- Kaikki Pohjoismaat ja Baltian maat ovat Naton jäseniä.
- Lisäksi Pohjoismailla on puolustusyhteistyöhanke Nordefco.

Poliittinen

- Suomi, Ruotsi, Tanska ja Baltian maat ovat EU:n jäseniä.
- Pohjoismaiden neuvostossa on 87 Pohjoismaista valittua jäsentä.
- Pohjoismaiden ministerineuvostoon kuuluu Pohjoismaiden ministerit.

Taloudellinen

- EU, Norja ja Islanti kuuluvat Euroopan talousalueeseen (ETA) ja muodostavat siten vapaakauppa-alueen.
- Euro on käytössä Suomessa ja Baltiassa.
- Pohjoismaiden ja Baltian maiden omistama yhteinen rahoituslaitos Pohjoismaiden investointipankki
- Maat tekevät yhteistyötä Itämeren liikenteessä ja suojelussa.
- Läheisiä yhteistyöalueita ovat mm. Helsinki–Tallinna, Kööpenhamina–Malmö ja Tornio–Haaparanta.

Kulttuurinen

- Pohjoismaiden neuvoston palkinnot
- Yhteistyötä tehdään erityisesti Pohjoismaiden kesken (valtiot, kansalaisjärjestöt ja kansalaiset).

Pohjoismaiden neuvosto

- Perustettu vuonna 1952 kansanedustajien yhteistyöelimeksi
- Pohjoismaiden neuvostoon kuuluvat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti, Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.
- Sen päätehtävänä on valvoa ja edistää pohjoismaista yhteistyötä. Pohjoismaiden neuvostossa eri toimijat voivat keskustella ja päättää yhteistyöstä.
- Pohjoismaiden neuvostoa johtaa Pohjoismaisista parlamentaarikoista koostuva puheenjohtajisto
- Huippukokous kerran vuodessa, kokouksessa jäsenistö sekä maiden pääministerit

Pohjoismaiden ministerineuvosto

- Hallitusten välinen yhteistyöelin
- Ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset
- Kunkin aihealueen ministerit tapaavat toisensa noin kaksi kertaa vuodessa

Pohjoismainen yhteistyö ja sopimukset

- Yhteispohjoismainen neuvontapalvelu opiskelun ja työnteon edistämiseksi
- Passi- ja viisumivapaus liikkumisen helpottamiseksi
- Yhteiset työmarkkinat tarjoavat jokaiselle mahdollisuuden mennä töihin toiseen Pohjoismaahan
- Pohjoismaiset korkeakoulut helpottaneet opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa tutkintoja toisessa maassa
- Aktiivisesti kaikissa Pohjoismaissa toimivat kansalaisjärjestöt ja yhdistykset (esim. suomalainen Pohjola-Norden)
- Pohjoismaiden kulttuurirahasto jakaa joka toinen vuosi kirjallisuus- ja musiikkipalkintoja tarkoituksena edistää kulttuurin leviämistä ja tunnetuksi tulemistä eri Pohjoismaissa

Video

Otava, Jakson 5 aloitus

”Näin hyödyn pohjoismaisesta yhteistyöstä” (1:41min.)

Tehtäviä

Lue kpl 14, Pohjoismaat ja Baltia –
yhteistyötä yli rajojen, s.121-125

Tee tehtävä 2, s.125